

Góp ý kiến về phong trào học tập tại chức ở các địa phương

Phạm Duy Bình

Mấy năm qua, vừa kháng chiến chống Mỹ, cứu nước, vừa xây dựng chủ nghĩa xã hội, nhân dân miền Bắc nước ta đã giành được nhiều thắng lợi trên các mặt: chiến đấu, sản xuất, giáo dục, văn hoá... Trong đó, thắng lợi về xây dựng và phát triển kinh tế địa phương có ý nghĩa rất quan trọng.

Thắng lợi bước đầu trong việc xây dựng kinh tế địa phương mở ra những triển vọng hết sức tốt đẹp. Tuy nhiên, so với khối lượng thiết bị, công sức và tiền của mà Đảng, Chính phủ và nhân dân đã bỏ ra, thì tốc độ phát triển kinh tế địa phương (kể cả công nghiệp và nông nghiệp) còn chậm, hiệu quả kinh tế đạt được còn thấp, sản lượng chưa cao, chất lượng nhiều mặt hàng chưa tốt. Một trong những nguyên nhân dẫn đến tình hình trên là do đội ngũ cán bộ kỹ thuật, cán bộ quản lý và công nhân lành nghề của địa phương còn thiếu và yếu về số lượng và chất lượng, mà chủ yếu là chất lượng; đội ngũ cán bộ, công nhân kỹ thuật hiện có ở địa phương chưa đáp ứng kịp yêu cầu phát triển của sản xuất nông nghiệp và công nghiệp địa phương.

Chúng ta xây dựng và phát triển kinh tế địa phương trong hoàn cảnh thiếu nhiều cán bộ lãnh đạo, cán bộ quản lý, kỹ thuật và công nhân lành nghề. D yêu cầu phát triển nhanh của kinh tế, nhiều cán bộ chính trị, cán bộ đoàn thể, cán bộ quân đội chuyển ngành... được đưa sang lãnh đạo nông nghiệp và công nghiệp; nhiều anh chị em nông dân tập thể được đưa vào làm việc ở các cơ sở cơ khí nhỏ, các xí nghiệp cơ khí địa phương mới được xây dựng trong những năm chiến tranh phá hoại của giặc Mỹ. Số cán bộ này có những mặt tích cực, song cũng có những nhược điểm. Anh chị em đã được rèn luyện thử thách lâu dài, có phẩm chất chính trị tốt, có năng lực tổ chức lãnh đạo quần chúng thực hiện các chủ trương, chính sách của Đảng, có tinh thần dũng cảm, dám nghĩ, dám làm, mạnh dạn đảm đương những công việc vượt xa trình độ và năng lực của mình,. Song, trình độ quản lý kinh tế, quản lý kỹ thuật của cán bộ còn yếu. Điều đó ảnh

hưởng tới việc nâng cao năng suất lao động và chất lượng sản phẩm, hạn chế việc sử dụng hết công suất của thiết bị.

Do đó, vấn đề nâng cao trình độ, đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ cán bộ lãnh đạo, cán bộ quản lý kinh tế, kỹ thuật là một đòi hỏi cấp bách của địa phương. Tại Đại hội đại biểu tỉnh Nam Hà năm 1968, đồng chí Lê Duẩn nói: “Ngay từ bây giờ, các địa phương cần chú trọng đào tạo cán bộ kỹ thuật, công nhân lành nghề, cán bộ quản lý kinh tế, nhất là cán bộ quản lý công nghiệp; phải có kế hoạch bồi dưỡng và đào tạo trong tỉnh, đồng thời chủ động đề nghị với các bộ có liên quan đào tạo cán bộ, công nhân cho địa phương”⁽¹⁾.

Trong công tác đào tạo, bồi dưỡng cán bộ, học tập tại chức là hình thức cơ bản phù hợp với hoàn cảnh nước ta, có thể áp dụng rộng rãi ở các địa phương, tạo điều kiện cho cán bộ tiến quân vào lĩnh vực khoa học, thực hành cách mạng kỹ thuật ở địa phương.

Nhìn lại mấy năm qua, nhiều tỉnh, thành phố đã có những cố gắng và đạt nhiều kết quả trong việc tổ chức cán bộ học tập tại chức, kể cả học tập theo lối gửi thư các trường Đại học Bách Khoa, Đại học Kinh tế - kế hoạch,... tổ chức. Qua những hình thức trên, chúng tôi thấy việc học tập tại chỗ, học buổi tối, học ngoài giờ làm việc, người học được nghe giảng trực tiếp, đều đặn và thường xuyên, nên kết quả đạt được tốt hơn học theo lối gửi thư. Do đó, việc các cơ quan địa phương tự tổ chức các lớp học tại chức ngay ở địa phương mình (có sự giúp đỡ của các trường tập trung) là cần thiết và rất hợp lý, như vậy vừa bảo đảm được kết quả học tập, vừa ít ảnh hưởng đến kế hoạch sản xuất, công tác của địa phương; hơn nữa, lại thu hút được nhiều cán bộ, công nhân, nông dân ở địa phương tham gia học tập.

Hiện nay, mỗi tỉnh hoặc thành phố lớn có hàng trăm cán bộ tốt nghiệp đại học, hàng ngàn cán bộ trung cấp, có hàng chục trường trung học chuyên nghiệp, lại được các trường đại học tập trung cùng ngành giúp đỡ về kế hoạch, chương

⁽¹⁾ Lê Duẩn: *Nắm vững đường lối cách mạng xã hội chủ nghĩa, tiến lên xây dựng kinh tế địa phương vững mạnh*, tạp chí *Xây dựng Đảng*, số 8, năm 1968, trang 22-23.

trình giảng dạy, kinh nghiệm tổ chức, tài liệu học tập, bồi dưỡng giáo viên, v.v... Đó là những điều kiện thuận lợi phát triển mạnh mẽ việc đào tạo, bồi dưỡng tại chức cho cán bộ và công nhân ở địa phương. Nhờ vậy, nhiều tỉnh đã mở được những lớp trung học tại chức chuyên nghiệp và các trường, lớp đại học tại chức về công nghiệp, tài chính, thương nghiệp, kiến trúc, v.v...

Thành phố Hà Nội đã mở phân hiệu trung học công nghiệp tại chức, mỗi năm có hàng trăm người học tốt nghiệp. Các tỉnh Hà Tây, Lào Cai, Nam Hà đã mở những lớp đại học hoặc phân hiệu đại học tại chức. Ngay trong những năm có chiến tranh phá hoại, thành phố Hải Phòng đã mở trường đại học tại chức trên cơ sở phân hiệu đại học bách khoa tại chức và các lớp đại học tại chức khác. Thực tế của việc mở những trường, lớp nói trên chứng tỏ rằng các địa phương có điều kiện và có đủ khả năng tổ chức việc đào tạo, bồi dưỡng cán bộ tại chức. Nhờ đó, nguồn bổ sung đội ngũ cán bộ của địa phương ngày càng dồi dào.

Mấy năm qua, công tác đào tạo cán bộ tại chức ở các địa phương có tiến bộ và thu được một số kết quả. Song, so với yêu cầu của nhiệm vụ cách mạng hiện nay, sự phát triển đó còn chậm và chưa đều. Số tỉnh tổ chức được việc học tập tại chức chưa nhiều (mới có tám tỉnh, thành phố mở lớp tại chức). Hà Nội và Hải Phòng có nhiều cố gắng trong công tác này. Tính riêng khu vực công nghiệp, khu vực được coi là phát triển khá nhất, số người đang theo học (Hà Nội có trên 400 người học trung học và trên 700 người học đại học, Hải Phòng và gần 400 người học) đại học cũng còn thấp so với kế hoạch đề ra, chưa đủ đáp ứng yêu cầu sự phát triển công nghiệp và chưa khai thác hết khả năng tiềm tàng của hai thành phố trong những năm tới.

Về cấp học, nhìn lại những trường, lớp tại chức đã có ở các địa phương, chúng ta thấy số cán bộ trung cấp và công nhân kỹ thuật giỏi cần nhiều hơn cán bộ đại học, nhưng các trường, lớp đại học tại chức lại phát triển mạnh hơn. Như vậy, việc định tỷ lệ chiêu sinh cho các cấp học chưa cân đối, chưa phù hợp với trình độ văn hoá chung và cũng chưa đáp ứng đúng yêu cầu của sản xuất trước mắt.

Nhiệm vụ sản xuất, sẵn sàng chiến đấu càng khẩn trương thì việc đào tạo, bồi dưỡng cán bộ của địa phương lại càng cấp bách. Do đó, nếu không giải quyết tốt công tác này thì khó có thể hoàn thành đầy đủ nhiệm vụ chính trị.

Trong việc đào tạo, bồi dưỡng cán bộ, học tập tại chức là hình thức rất quan trọng cho việc phát triển thành phong trào rộng rãi. Nó không những là cách tốt nhất để đào tạo, bồi dưỡng cán bộ được nhiều, nhanh, tốt và tiết kiệm, mà chính là vấn đề thuộc về đường lối, chính sách của Đảng trong công tác đào tạo, bồi dưỡng cán bộ. Thực tế mười năm tiến hành đào tạo, bồi dưỡng cán bộ tại chức vừa qua đã làm sáng rõ một quan điểm trong chỉ thị số 49 ngày 10-5-1968 của thủ tướng Chính phủ: *“Học tập tại chức là trường học thường xuyên, suốt đời của mọi người để không ngừng nâng cao trình độ văn hoá, chính trị, khoa học, kỹ thuật, nghiệp vụ, không ngừng nâng cao năng suất lao động, hiệu suất công tác”*. Chính bằng con đường vừa học vừa làm này mà hàng ngàn anh chị em đã trở thành những cán bộ quản lý kinh tế, quản lý kỹ thuật và chuyên môn, nghiệp vụ.

Xây dựng đội ngũ cán bộ khoa học, kỹ thuật, cán bộ quản lý kinh tế và công nhân kỹ thuật lành nghề phải gắn với nhiệm vụ, phương hướng phát triển kinh tế của địa phương. Vì vậy, phải căn cứ vào nhiệm vụ và phương hướng phát triển cụ thể trước mắt và lâu dài của từng ngành (nông nghiệp, công nghiệp, xây dựng cơ bản, y tế, giáo dục...) để lập kế hoạch đào tạo cán bộ và công nhân kỹ thuật lành nghề, và dựa vào đó để tính toán tạo nguồn tuyển sinh, xây dựng cơ sở vật chất kỹ thuật, sắp xếp lại hệ thống trường lớp, chuẩn bị lực lượng giáo viên... Riêng đối với việc đào tạo tại chức những cán bộ có trình độ đại học, từng địa phương chỉ nên tổ chức các trường lớp để đào tạo những loại cán bộ mà mình cần nhiều. Còn những loại cán bộ mà địa phương cần ít, nên nhờ các trường ở trung ương đào tạo giúp. Cần xây dựng tiêu chuẩn cán bộ để có căn cứ bố trí, sử dụng cán bộ một cách tốt nhất.

Đối với công tác đào tạo, bồi dưỡng cán bộ tại chức, chúng ta cần coi trọng việc sắp xếp các cấp học. Đi đôi với việc đào tạo công nhân kỹ thuật theo lối kèm cặp

nhau như hiện nay, chúng ta cần mở tại xí nghiệp các lớp trung học chuyên nghiệp buổi tối, học ngoài giờ sản xuất, để đào tạo cán bộ trung cấp giỏi từ những công nhân, nhân viên kỹ thuật, nghiệp vụ đang trực tiếp sản xuất, công tác. Việc đào tạo như vậy rất phù hợp với yêu cầu thực tiễn sản xuất, vì họ được đào tạo từ cơ sở sản xuất để rồi lại phục vụ ở ngay cơ sở sản xuất đó. Điều đó chứng tỏ ở cơ sở sản xuất có nhiều điều kiện thuận lợi để đào tạo cán bộ trung học chuyên nghiệp, những cán bộ thực hành miệng nói tay làm. Thời gian đào tạo cán bộ trung cấp ngắn hơn so với đào tạo cán bộ đại học; kế hoạch, chương trình giảng dạy lại ít phức tạp, cho nên phù hợp với khả năng quản lý, giảng dạy của các xí nghiệp. Được học thêm về văn hoá và được rèn luyện, thử thách trong thực tế sản xuất, công tác hằng ngày, đội ngũ cán bộ, công nhân, nhân viên đông đảo của các cơ quan, xí nghiệp sẽ là nguồn tuyển sinh dồi dào, bảo đảm vững chắc về số lượng và chất lượng của công tác đào tạo, bồi dưỡng cán bộ.

Về đào tạo cán bộ có trình độ đại học, lúc đầu, các địa phương chỉ nên mở các lớp học tại chức cho những ngành cần nhiều cán bộ như công nghiệp, nông nghiệp, kinh tế, sư phạm... Lớp của ngành nào sẽ do các trường đại học của ngành đó phụ trách về các mặt kế hoạch, chương trình, nội dung giảng dạy. Còn địa phương có trách nhiệm về tổ chức, quản lý và góp giáo viên chuyên trách hoặc kiêm chức. Khi nào địa phương có khả năng quản lý tất cả các mặt nói trên, các trường đại học sẽ trao lại việc đó cho địa phương phụ trách. Song, về nội dung đào tạo, căn cứ vào tình hình giáo viên hiện nay, các địa phương chỉ nên mở các lớp học về khoa học cơ bản và một số môn kỹ thuật cơ sở chung cho nhiều ngành gần nhau. Về phần chuyên môn của từng ngành, nên để các trường đại học đào tạo tiếp. Ở những thành phố và tỉnh lớn cần đào tạo nhiều cán bộ mà đã mở những lớp đại học tại chức từ lâu, có kinh nghiệm, có bộ máy quản lý tốt, có lực lượng giáo viên chuyên trách và kiêm chức đủ tự đảm nhiệm việc giảng dạy, có cơ sở vật chất thích đáng, có nguồn tuyển sinh tương đối vững chắc, thì có thể đề nghị Chính phủ cho thành lập trường đại học tại chức của địa phương.

Bổ túc văn hoá là công việc hàng đầu trong toàn bộ công tác giáo dục, nhằm nâng cao trình độ văn hoá và khoa học, kỹ thuật phổ thông cho những người đang công tác, sản xuất, tạo nguồn tuyển sinh đào tạo cán bộ từ những người đã được rèn luyện trong sản xuất và chiến đấu. Vì vậy, công tác bổ túc văn hoá cần đặc biệt chú trọng đến các đối tượng mà địa phương có kế hoạch đào tạo; đồng thời, nâng cao chất lượng giáo dục ở các trường phổ thông, ở các lớp bổ túc văn hoá, bảo đảm cung cấp những người học giỏi cho các trường lớp tại chức.

Chất lượng đào tạo ở các trường trung học chuyên nghiệp tại chức địa phương hiện nay nói chung còn thấp, nhiều nơi rất yếu. Số đông giáo viên ở các trường trung học chuyên nghiệp mới có trình độ trung học. Do đó cần cố gắng tăng thêm giáo viên tốt nghiệp đại học cho những cơ sở đó, hoặc từng bước nâng họ lên trình độ đại học và coi trọng việc bồi dưỡng họ về thực tế. Mặt khác, cần nghiên cứu sắp xếp lại các trường trung học chuyên nghiệp của các địa phương, sáp nhập một số trường, lớp nhỏ cùng ngành lại thành một số trường có nhiều ngành với quy mô khoảng 600 học sinh trở lên, để có thể sử dụng hợp lý các thiết bị, cơ sở vật chất sau khi được xây dựng tương đối đầy đủ. Đồng thời, cải tiến chương trình giảng dạy và học tập, nhằm nâng cao trình độ văn hoá, hiểu biết cơ bản sát với thực tiễn của địa phương.

Hiện nay, ở mỗi tỉnh hoặc thành phố lớn có khoảng trên dưới một ngàn cán bộ tốt nghiệp đại học công tác ở khắp các ngành trong tỉnh, thành. Các địa phương cần có kế hoạch nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ này và huy động một số người có kinh nghiệm thực tế, có khả năng giảng dạy làm giáo viên kiêm chức cho các trường, lớp tại chức, các trường trung học chuyên nghiệp tập trung. Muốn họ giảng dạy được tốt, cần tạo mọi điều kiện thuận tiện cho họ nghiên cứu, biên soạn giáo trình, chuẩn bị bài giảng, bảo đảm thực hiện tốt các chế độ đối với giáo viên kiêm chức Nhà nước đã ban hành. Hằng năm, cho họ được dự các kỳ bồi dưỡng về nghiệp vụ giảng dạy từ 15 đến 30 ngày ở các trường tập trung (Chỉ thị số 49 ngày 10-5-1968 của Thủ tướng Chính phủ). Huy động được lực lượng cán bộ này tham gia giảng dạy, các địa phương không những giải

quyết được tình trạng thiếu giáo viên, không tăng thêm biên chế, mà còn khả năng và điều kiện nâng cao chất lượng đào tạo.

Đào tạo, xây dựng đội ngũ cán bộ khoa học, kỹ thuật và cán bộ quản lý kinh tế của địa phương là một công tác vô cùng quan trọng. Vì vậy, cần thống nhất sự chỉ đạo công tác đào tạo cán bộ nói chung và đào tạo tại chức nói riêng vào cấp uỷ đảng và uỷ ban hành chính địa phương. Đi đôi với lãnh đạo về phương hướng, đường lối đào tạo, chúng ta phải đi sâu chỉ đạo vào từng vấn đề cụ thể như định rõ mục tiêu đào tạo, cơ cấu tổ chức ngành nghề, xây dựng cơ sở vật chất và kỹ thuật cho các trường, lớp tập trung và tại chức, xây dựng kế hoạch, chương trình giảng dạy và phân phối, sử dụng người học sau khi tốt nghiệp, v.v...

Với chức năng của mình, ban khoa học - giáo dục, ban tổ chức của cấp uỷ và ban đào tạo cán bộ (hay phòng giáo dục chuyên nghiệp) của uỷ ban hành chính địa phương cần phối hợp với các ngành có liên quan, giúp cấp uỷ và uỷ ban hành chính chỉ đạo thực hiện có hiệu quả những việc nói trên.

Các trường, lớp đào tạo cán bộ tại chức ở địa phương còn cần được sự giúp đỡ tích cực của Bộ Đại học và trung học chuyên nghiệp tập trung cùng ngành về các mặt nghiệp vụ đào tạo, chương trình giảng dạy, bồi dưỡng giáo viên và giảng giúp một số môn học mà địa phương chưa đủ giáo viên, v.v... Bộ Đại học và trung học chuyên nghiệp cần xây dựng kế hoạch học tập về khoa học, kỹ thuật chung cho nhiều ngành gần nhau (phần khoa học cơ bản và một số môn kỹ thuật cơ sở), cho các khối nông nghiệp, công nghiệp, kinh tế và tổ chức việc đào tạo, bồi dưỡng giáo viên về các môn học trên để cung cấp cho các trường, lớp tại chức của địa phương. Đồng thời, đẩy mạnh việc tổ chức biên soạn, xuất bản sách giáo khoa (trước mắt là những sách thuộc các môn khoa học cơ bản và kỹ thuật cơ sở), một phương tiện quan trọng bảo đảm chất lượng đào tạo tại chức hiện nay.

Đào tạo, bồi dưỡng tại chức đội ngũ cán bộ khoa học, kỹ thuật và cán bộ quản lý kinh tế phục vụ sự nghiệp xây dựng, phát triển kinh tế địa phương là một nhiệm

vụ to lớn, lâu dài của địa phương. Nó không những phục vụ đắc lực cuộc cách mạng quan hệ sản xuất, thúc đẩy mạnh mẽ cách mạng kỹ thuật, mà còn là nội dung của cách mạng tư tưởng và văn hoá, nhằm xây dựng những con người mới, có phẩm chất cách mạng tốt đẹp, hiểu biết kinh tế và khoa học, lao động cần cù, dũng cảm, có kỹ thuật và có năng suất cao. Đào tạo, bồi dưỡng cán bộ tại chức là một công tác cách mạng, có tính chất quần chúng rộng rãi, nhưng lại là công tác mới mẻ, có nhiều khó khăn, phức tạp. Vì vậy, các địa phương cần có quyết tâm cao, đẩy công tác này phát triển thành phong trào mạnh mẽ, góp phần thực hiện nhiệm vụ cách mạng mới của sự nghiệp chống Mỹ, cứu nước và xây dựng chủ nghĩa xã hội.